

- protsesi profesiinoi pidhotovky / I. A. Zakirianova // Avtoref. dys. kand. ... ped. nauk : 13.00.04 ; in-t vyshchoi osvity APN Ukrainy. – K., 2006. – 22 s. – ukr. – Rezhym dostupu : <http://www.lib.ua-ru.net/inode/6623.html>.
4. *Zimnyaya I. A.* Klyuchevye kompetentsii – novaya paradigma rezultata obrazovaniya / I. A. Zimnyaya // *Vysshee obrazovanie segodnya*. – 2003. – № 5. – S. 34-42.
 5. *Mardakhaev L. V.* Sotsialnaya pedagogika : uchebnik [dlya stud. vyssh. uchebn. zaved.] / L. V. Mardakhaev. – M., 2003. – 269 s.
 6. *Maslova V. A.* Lingvokulturologiya : uchebn. posobie [dlya stud. vyssh. uchebn. zaved.] / V. A. Maslova. – M. : Vyssh. obrazovanie, 2001. – 136 s.
 7. *Prisyazhnaya A. F.* Prognosticheskaya kompetentnost prepodavateley i obuchaemykh / A. F. Prisyazhnaya // *Pedagogika*. – 2005. – № 5. – S. 71-78.
 8. *Stratehiia reformuvannia osvity v Ukraini: Rekomendatsii z osvitnoi polityky*. – K. : K.I.S., 2003. – 296 s.
 9. *Byram M.* Teaching and Assessing Intercultural Competence / M. Byram. – Clevedon Philadelphia : Multilingual Matters LTD, 1997. – 124 p.

Дидур Н. А. Сущность социокультурной компетентности будущих учителей начальной школы в контексте компетентностного подхода.

В статье автор раскрывает сущность понятия социокультурной компетентности будущих учителей начальной школы, которая базируется на знаниях, умениях и опыте, полученные студентами в высшем учебном заведении. Социокультурная компетентность способствует определению соответствующей модели поведения в поликультурном мире, продуктивному взаимодействию с представителями разных культур, а также развитию атмосферы доверия.

Ключевые слова: учитель начальной школы, социокультурная компетентность, коммуникативный подход.

Didur N. A. The essence of sociocultural competence of future primary school teachers in the context of the competence approach.

The article reveals the essence of the concept of socio-cultural competence of primary school teachers, based on knowledge, skills and experience gained in high school. The socio-cultural competence involves finding of appropriate behaviors in the multicultural world, productive interaction with other cultures and promotes confidence.

Keywords: elementary school teacher, socio-cultural competence, competence approach.

УДК 378:781.68:008

Демір М. І.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті представлено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки.

Висвітлено етапи експериментального дослідження. Визначено досліджуваній феномен “інтерпретаційна культура майбутніх учителів музики”. Виокремлено такі компоненти: рефлексивний, аксіологічний, змістово-процесуальний та особистісний.

Виявлено критерії та показники інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики: оцінний (самоідентифікація, самооцінка, усталена професійна рефлексивна позиція); ціннісний (духовно-гуманістичні цінності, морально-етичні цінності, музично-культурні цінності); змістовно-процесуальний (професійні знання (психолого-педагогічні, філософсько-культурологічні, методичні, музично-історичні, музично-теоретичні та спеціальні), музично-виконавські вміння, музично-виконавські навички); суб'єктний (комунікативність, емоційна гнучкість, вольовий самоконтроль); схарактеризовано рівні сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики (високий, достатній, середній, низький).

Розкрито сутність моделі формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики.

У вигляді діаграм та таблиць репрезентовано порівняльні дані рівнів сформованості інтерпретаційної культури студентів експериментальної та контрольної груп до та після експерименту.

Ключові слова: культура, інтерпретація, інтерпретаційна культура, критерії, показники, рівні, модель, професійна підготовка, майбутні вчителі музики.

Сучасні демократичні перетворення в державі, процеси інтеграції в європейський освітній простір, зміни пріоритетів навчально-виховної діяльності вищих навчальних закладах України зумовили значне підвищення вимог до рівня та якості професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема вчителів музики, які виконують важливу місію – формують музичну культуру, в тому числі й інтерпретаційну культуру молодих поколінь. Водночас, сучасне суспільство характеризується потребою в інтелектуально розвинених, творчо активних висококваліфікованих фахівцях, здатних до самовизначення, самоосвіти і саморозвитку, а зміст освіти передбачає створення умов для самовдосконалення, самореалізації особистості. Тому особливого значення набуває саме інтерпретаційна культура, яка є складовою професійної культури майбутнього вчителя музики. Означений феномен ставить учня в позицію активного суб'єкта пізнавального процесу, розвиває його здатність до саморозвитку, організує процес навчання як рішення навчально-пізнавальних проблем на основі творчого діалогу і розповсюдження в освітньому просторі герменевтичних принципів.

Окремі аспекти інтерпретаційної культури у філософському напрямку досліджували М. Бахтін, В. Дільтей, М. Каган, П. Рікер, Г. Рузавін, Ф. Шлейєрмахер та ін., в психологічному – О. Бодальов, А. Брудний, А. Славська та ін., у педагогічному – О. Колоянова, Ю. Сенько, Н. Телишева, Н. Юдзіонок та ін., в галузі музичної освіти – М. Корноухов, Д. Лісун, А. Линенко, О. Олексюк, М. Петренко та ін.

Мета статті полягає у висвітленні результатів дослідно-експериментальної роботи з формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки.

Експериментально-дослідна робота була спрямована на діагностування рівнів сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки, а також апробацію експериментальної методики, яка відображає особливості розробленої моделі та досліджуваного конструкту. Тому, експериментальне дослідження проводилось у три взаємопов'язані етапи, кожен з яких характеризувався певними завданнями та цілями, відповідними методами та формами організації.

Під час першого етапу, який був присвячений вивченню та аналізу рівня розробленості досліджуваної проблеми в теорії та на практиці для конкретизації мети і завдань дослідження, вивчалася філософська, психолого-педагогічна, мистецтвознавча література з проблеми дослідження; визначалися підходи до вирішення проблеми формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики; конкретизувались предмет і завдання дослідження; розроблялася робоча гіпотеза; уточнювалося сутність понять “культура”, “інтерпретація”, “інтерпретаційна культура”, визначалися педагогічні умови формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики.

Другий етап експерименту був спрямований на виявлення критеріїв, показників та рівневих характеристик інтерпретаційної культури майбутніх учителів музики. Під час цього етапу також було розроблено модель формування інтерпретаційної культури у студентів і визначено зміст формувального етапу експерименту.

Третій етап був присвячений формувальному етапу експерименту; здійснювалась перевірка моделі, спрямованої на формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки, встановлювався рівень ефективності визначених педагогічних умов. Наприкінці третього етапу було проведено аналіз

результатів експерименту та їх статистичну обробку.

Ми визначаємо інтерпретаційну культуру майбутніх учителів музики, як цілісне інтегративне утворення, яке виражається в розумінні та тлумаченні музично-педагогічної дійсності у всій сукупності її процесів, подій, структур, міжособистісних відносин, яке засноване на комплексі знань, умінь та навичок, а також на творчому досвіді, спрямованому на виявлення сенсу музично-педагогічних текстів.

До структури інтерпретаційної культури майбутніх учителів музики увійшли такі компоненти: рефлексивний, до складу якого було віднесено самоідентифікацію, самооцінку, усталену професійну рефлексивну позицію; аксіологічний, що включає морально-етичні, духовно-гуманістичні та культурно-музичні цінності; змістово-процесуальний, що містить професійні знання (психолого-педагогічні, філософсько-культурологічні, методичні, музично-історичні, музично-теоретичні та спеціальні), професійні музично-виконавські вміння та навички; особистісний, що припускає наявність таких якостей, як комунікативність, емоційна гнучкість та вольовий самоконтроль.

Спираючись на компонентну структуру інтерпретаційної культури було виявлено її критерії та показники: оцінний (самоідентифікація, самооцінка, усталена професійна рефлексивна позиція); ціннісний (духовно-гуманістичні цінності, морально-етичні цінності, музично-культурні цінності); змістовно-процесуальний (професійні знання (психолого-педагогічні, філософсько-культурологічні, методичні, музично-історичні, музично-теоретичні та спеціальні), музично-виконавські вміння, музично-виконавські навички); суб'єктний (комунікативність, емоційна гнучкість, вольовий самоконтроль).

Згідно з визначеними критеріями та показниками було встановлено й схарактеризовано високий, достатній, середній та низький рівні сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики та обрано комплекс методик для діагностики його вихідного рівня.

Так, високий рівень сформованості інтерпретаційної культури відповідав значенням коефіцієнта успішності від 0,85 балів і вище; достатній рівень відповідав значенням коефіцієнта успішності – від 0,77 до 0,84; середній – від 0,66 до 0,76 балів; низький рівень – до 0,65 балів.

Такі рівні вимірювались у коефіцієнтах успішності (КУ):

$$K = \frac{n}{m}$$

де, n – фактична сума балів, одержана за показником; m – максимально можлива сума балів за показником [2].

Беручи до уваги отримані результати, було здійснено узагальнюючу характеристику вихідного рівня сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики. Результати подано в таблиці 1.

Т а б л и ц я 1

Результати діагностувальних зрізів щодо виявлення у студентів вихідного рівня сформованості інтерпретаційної культури (у коефіцієнтах успішності та %)

Групи	КРИТЕРІЇ									
	оцінний		ціннісний		змістовно-процесуальний		суб'єктний		загальний показник (X)	
	КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
I	0,72	43,3	0,69	41,1	0,66	40,4	0,68	40,4	0,69	41,3
II	0,70	42,5	0,71	43,0	0,68	40,5	0,65	40,7	0,68	41,7

Як видно з таблиці 1, вихідний рівень сформованості інтерпретаційної культури у студентів першої групи дорівнює 0,69 (41,3%), а у студентів другої – 0,68 (41,7%), що відповідає середньому рівню сформованості інтерпретаційної культури. Респонденти знаходилися приблизно на однаковому рівні сформованості інтерпретаційної культури, оскільки значних різниць між представниками цих груп немає.

У ході експерименту було розроблено, науково обґрунтовано й апробовано модель формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки, яка містила мету, етапи формування досліджуваного конструкта, компоненти, критерії інтерпретаційної культури, педагогічні умови (стимулювання настанови на формування інтерпретаційної культури; занурення студентів у герменевтичне середовище; актуалізація самоорганізації майбутніх учителів музики в контексті досліджуваного конструкту), засоби реалізації та результат.

Метою моделі було формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки, що досягається завдяки реалізації визначених педагогічних умов, які впливають на збагачення професійних знань, на формування професійних умінь, навичок та розвиток особистісних якостей, які входять до структури інтерпретаційної культури за означеними критеріями.

Було виокремлено три етапи реалізації запропонованої моделі формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки: інформаційно-пізнавальний, організаційно-діяльнісний, творчо-самостійний.

Метою інформаційно-пізнавального етапу було орієнтація на актуалізацію опорних знань, ознайомлення студентів з сутністю проблеми інтерпретаційної культури, її генезисом, залучення студентів до оволодіння практичними вміннями й навичками з досліджуваної проблеми. Формами і методами цього етапу виступили: педагогічна майстерня, дискусія, евристична бесіда, захист рефератів, рольові ігри (“Музична подорож країнами”, “Спілка композиторів”), аналіз та обговорення конкурсних виконань музичних творів та їх інтерпретація, відгук на урок викладача, самостійна робота студентів.

Організаційно-діяльнісний етап був орієнтований на збагачення та розширення професійних знань, умінь та навичок студентів; осмислення, розуміння, аналіз і інтерпретація музичних творів та художніх текстів, встановлення міжособистісних відносин між учасниками педагогічного процесу на основі діалогу, рефлексії, толерантності, емпатії. Для цього використовувались такі форми і методи: педагогічна майстерня, оргдіалог, круглий стіл, ігрові технології та вправи на розвиток комунікативності, проведення фрагментів уроків музики на основі драмогерменевтики, рефлексивний практикум, рольова гра “Експертиза інтерпретацій”, творчі завдання (написання твору “Мій образ ідеального вчителя музики”, створення виконавської партитури музичного тексту), інтерпретація музичних творів та аналіз фрагментів художніх текстів, “Методична скарбничка висловів”.

Творчо-самостійний етап був спрямований на актуалізацію самоорганізації майбутніх учителів музики щодо формування досліджуваного феномена. Формами і методами цього етапу виступили: диспут, круглий стіл, концерти-лекції “Інтерпретація музичних творів епохи класицизму (романтизму, імпресіонізму)”, “Карта особистості вчителя музики”, складання індивідуальної програми з самоорганізації, тренінг “Особистісне зростання”, ведення “Щоденника самоорганізації позааудиторних занять”, АТ.

Комплексна реалізація всіх складових моделі дозволила досягти результату, який був виявлений у сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики.

Після проведення формувального етапу експерименту отримані результати засвідчують суттєву позитивну динаміку змін у рівнях сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики.

Зауважимо, що прикінцевий зріз здійснювався за тими самими критеріями, а також, за допомогою тих самих методів, як і вихідний діагностувальний зріз.

Більш наочно різниця між рівнями сформованості інтерпретаційної культури в

майбутніх учителів музики в експериментальній та контрольній групах представлена в таблиці 2.

Як підтверджує таблиця 2, до формувального етапу експерименту в жодній групі не було зафіксовано високого рівня сформованості у студентів інтерпретаційної культури.

Т а б л и ц я 2

Порівняльні дані сформованості інтерпретаційної культури у студентів експериментальної та контрольної груп (у %)

Групи	До експерименту								Після експерименту							
	Рівні															
	I		II		III		IV		I		II		III		IV	
	-	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	
ЕГ	-	7	6,5	44	39,9	60	53,6	17	15,7	41	36,6	35	31,3	18	16,4	
КГ	-	6	5,5	49	44,1	57	50,1	9	7,6	18	16,2	51	45,8	34	30,4	

де, I – високий рівень, II – достатній рівень, III – середній рівень, IV – низький рівень.

Після експериментально-дослідної роботи в експериментальній групі на високому рівні опинилося 15,7% студентів, на достатньому – 36,6%. У контрольній групі на високому рівні стало 7,6% респондентів, на достатньому – 16,2%. Отже, високим та достатнім рівнями сформованості інтерпретаційної культури в експериментальній групі оволоділи 52,3% студента, у контрольній групі – 23,8%. На середньому рівні сформованості інтерпретаційної культури спостерігалось 31,3% респондентів у експериментальній групі та 45,8% в контрольній групі, до низького рівня належало 16,4% майбутніх учителів у експериментальній групі та 30,4% в контрольній групі. Таким чином, низький та середній рівні сформованості досліджуваного феномена спостерігалися у 47,7% студентів, що брали участь в експерименті, та 76,2%, які не приймали участь у формувальному експерименті.

Також можемо спостерігати на рис. 1, 2 результати порівняльної характеристики рівнів сформованості інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики до експерименту та після, які підтверджують, що відсутність цілеспрямованої роботи в цьому напрямку призводить до наявності слабо вираженого досліджуваного конструкту.

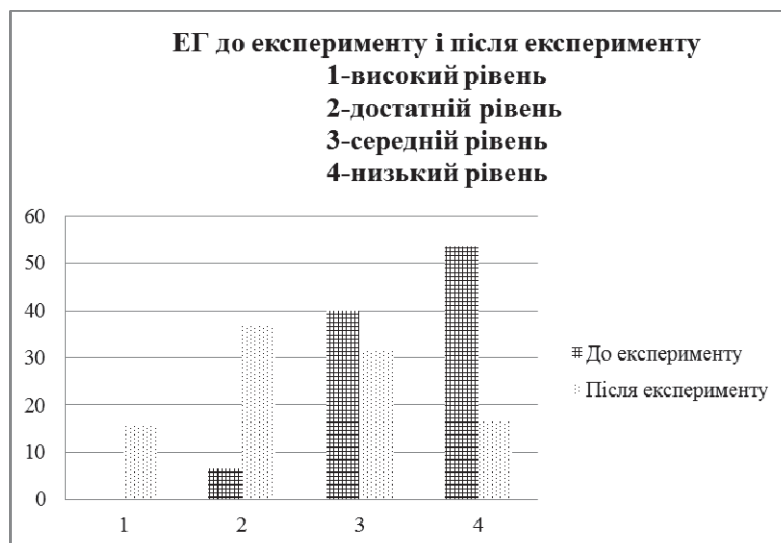

Рис. 1. Порівняльні дані рівнів сформованості інтерпретаційної культури студентів експериментальної групи

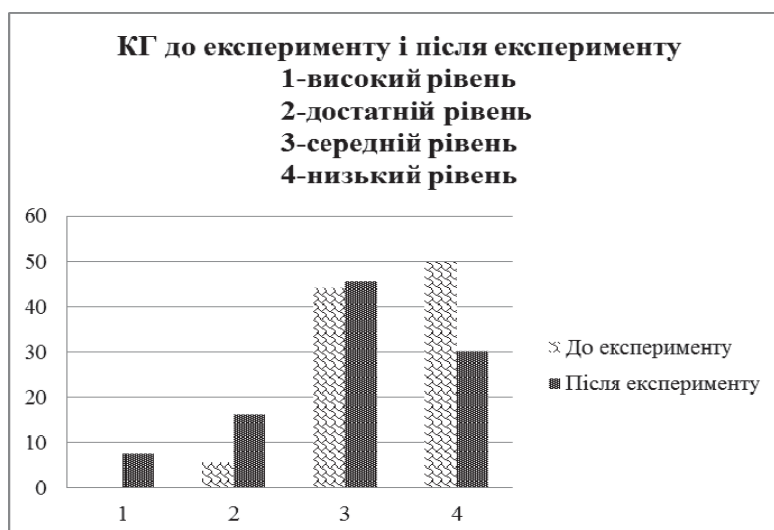

Рис. 2. Порівняльні дані рівнів сформованості інтерпретаційної культури студентів контрольної групи

Задля надання об'єктивної оцінки отриманим результатам експерименту, було використано метод математичної статистичної обробки даних за критерієм Фішера [1]. Цей критерій застосовувався для перевірки рівності дисперсій двох вибірок. Його відносять до критеріїв розсіювання.

Висновок. Таким чином, результати формувального експерименту свідчать, що в експериментальній групі відбулись значні позитивні зрушення. У контрольній групі намітилась також позитивна тенденція, однак вона не є статистично значущою, що пояснюється недостатністю цілеспрямованої роботи з формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки.

Аналізуючи результати проведеного дослідження, можна перекоонатися в продуктивності моделі, а також ефективності впровадження визначених педагогічних умов формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики у процесі професійної підготовки.

Використана література:

1. Колде Я. К. Практикум по теории вероятностей и математической статистике / Я. К. Колде. – М. : “Высшая школа”, 1991. – 157 с.
2. Лук'яненко І. Г. Економетрика : підручник / І. Г. Лук'яненко, Л. І. Краснікова. – К. : Товариство “Знання”, КОО, 1998. – 494 с.

References:

1. Kolde Ya. K. Praktikum po teorii veroyatnosteyi matematicheskoy statistike / Ya. K. Kolde. – M. : “Vysshaya shkola”, 1991. – 157 s.
2. Lukyanenko I. G. Ekonometryka / I. G. Lukyanenko, L. I. Krasnikova. – K. : “Znannya”, KOO, 1998. – 494 s.

Демир М. И. Результаты опытно-экспериментальной работы по формированию интерпретационной культуры у будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки.

В статье представлен анализ результатов опытно-экспериментальной работы по формированию интерпретационной культуры у будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки.

Освещены этапы экспериментального исследования. Определен исследуемый феномен “интерпретационная культура будущих учителей музыки”. Выделены следующие компоненты: рефлексивный, аксиологический, содержательно-процессуальный и личностный.

Выявлены критерии и показатели интерпретационной культуры у будущих учителей музыки: оценочный (самоидентификация, самооценка, сложившаяся профессиональная рефлексивная позиция); ценностный (духовно-гуманистические ценности, морально-этические ценности, музыкально-культурные ценности); содержательно-процессуальный (профессиональные знания (психолого-педагогические, философско-культурологические, методические, музыкально-исторические, музыкально-теоретические и специальные), музыкально-исполнительские умения, музыкально-исполнительские навыки); субъектный (коммуникативность, эмоциональная гибкость, волевой самоконтроль); охарактеризованы уровни сформированности интерпретационной культуры у будущих учителей музыки (высокий, достаточный, средний, низкий).

Раскрыта сущность модели формирования интерпретационной культуры у будущих учителей музыки.

В виде диаграмм и таблиц репрезентированы сравнительные данные уровней сформированности педагогического понимания студентов экспериментальной и контрольной групп до и после эксперимента.

Ключевые слова: культура, интерпретация, интерпретационные культура, критерии, показатели, уровни, модель, профессиональная подготовка, будущие учителя музыки.

Demir M. I. Experimental work results of the formation of the future music teachers' interpretative culture in the process of the professional training.

The article deals with the analyses of the experimental work results of the formation of the future music teachers' interpretative culture in the process of the professional training.

Deals with the stages of experimental research. Determined study the phenomenon of "interpretive culture of the future teachers of music". Thesis there is determined the following: reflective, axiological, content and personal.

The criteria and indicators interpretative culture in the future music teachers: evaluation (identity, self-esteem, well-established professional reflexive position); value (spiritual and humanistic values, moral and ethical values, musical and cultural values); procedural content (professional knowledge (psychological, educational, cultural, philosophical, methodological, historical music, music theory and special), musical and performing skills); subjective (communicative, emotional flexibility, self-willed). Author determined levels of interpretative culture in the future music teachers (high, sufficient, medium, low).

The essence the model of interpretative culture in the future music teachers.

The diagrams and the table represent the comparative data of the levels of the formation of the interpretive culture of the students of the experimental and control groups before and after the experiment.

Keywords: culture, interpretation, interpretive culture, criteria, indicators, levels, models, training, future teachers of music.

УДК 378.011.3-051:159.9

Затворнюк О. М.

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті розкривається поняття готовності майбутніх психологів до професійно самовдосконалення як інтегроване системою властивостей особистісне утворення. Виділено і розкрито мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, процесуально-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти готовності, які забезпечують вмотивованість, цілеспрямованість, осмисленість, цілісність, ефективність і результативність майбутніх психологів у професійній діяльності.

Ключові слова: готовність, професійне самовдосконалення, майбутні психологи, професійна підготовка, мотиваційно-ціннісний компонент, когнітивно-пізнавальний компонент, процесуально-діяльнісний компонент, особистісно-рефлексивний компонент.